

Kullanıcı Bakışı ile Bilim ve Sanat Merkezleri: Konum, İmaj ve Fiziki Ortamlar

Science and Art Centers from a User Perspective: Location, Image and Physical Environments

Sayfa | 2774

Sümeyye Aybike TÜRK , Araştırma Görevlisi Dr., Balıkesir Üniversitesi, aybkeozdg@gmail.com

Reyhan MİDİLLİ SARI , Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, rmidilli@ktu.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 9 Nisan 2025
Kabul tarihi - Accepted: 7 Temmuz 2025
Yayın tarihi - Published: 28 Ağustos 2025

Öz. Bu çalışmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) kullanıcıları olan öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilerin söz konusu merkezlerin eğitim ortamları ve fiziki koşullarına ilişkin düşüncelerinin ve beklentilerinin ortaya konulmasıdır. Bu amaçla çalışmada yarı yapılandırılmış anket formunun temel veri toplama tekniği olarak uygulandığı yorumlayıcı, nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bilim sanat merkezine devam eden 50 öğrenci, 40 öğrenci velisi, 18 öğretmen ve 5 yönetici olmak üzere toplam 113 kişi çalışmanın katılımcı grubunu oluşturmaktadır. Araştırma verileri 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında toplanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmış; açık uçlu sorulara verilen cevaplar iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak okunduktan sonra tekrarlanan ve önemli bulunan ifadeler belirlenerek, ifadelerin temsil ettiği düşünülen temalara ve kodlara ayrılmıştır. Çalışma sonucunda kullanıcıların BİLSEM'lerin kent içerisinde nasıl bir bölgede bulunmasını istedikleri, cephe organizasyonuna ilişkin beklentileri ve iç ve dış mekanlardaki ihtiyaçları ortaya konulmuştur. Elde edilen sonuçlar literatür bilgileri ışığında tartışılmış ve bilim sanat merkezlerinin fiziki ve mimari özelliklerine ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışmanın kullanıcıların istek ve beklentilerini ortaya koymaları sebebiyle sonraki yapı tasarımlarında kullanılacak önemli girdiler sunması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, Eğitim yapıları, Eğitim ortamı, Kullanıcı beklentileri.

Abstract. The aim of this study is to reveal the thoughts and expectations of students, teachers, parents and administrators who are users of Science and Art Centers (BİLSEM) regarding the educational environments and physical conditions of the centers in question. For this purpose, an interpretive, qualitative research design was used in the research in which a semi-structured survey form was applied as the main data collection technique. The participant group of the study consists of 113 people, including 50 students attending the Science and Art Center, 40 parents of students, 18 teachers and 5 administrators. The research data were collected in the spring semester of the 2021-2022 academic year. The content analysis method was used in the analysis of the obtained data; After the answers to the open-ended questions were read independently by two researchers, the repeated and important expressions were determined and divided into themes and codes that the expressions were thought to represent. As a result of the study, it was found that users wanted BİLSEMs to be located at an easily accessible point in the city, close to culture-arts and green areas, and in a safe, quiet and calm area; It was observed that the education and training activities taking place inside are reflected outside, open to public use, and have a facade that triggers curiosity; that students need physical formations that feed not only their academic development but also their physical, social and emotional development areas, and that teachers and parents have certain expectations specific to BİLSEM. The results obtained were discussed in the light of the literature and suggestions were made regarding the physical and architectural features of science and art centers. It is hoped that this study will provide important inputs to be used in subsequent building designs by revealing the requests and expectations of the users.

Keywords: Science and Art Center, Educational building, Educational environment, User expectations.

Extended Abstract

Introduction. Gifted/talented individuals are defined as “individuals who have extraordinary potential in at least one of the following areas: academic, general mental, creative-productive, leadership, artistic or psycho-motor, or who have demonstrated extraordinary success in at least one of these areas and whose capacities have been approved by professionals. In the geography of Turkey, gifted individuals and their education have always been important. Enderun schools established during the Ottoman period, the sending of intelligent and talented students abroad for undergraduate education since 1925, Village Institutes established in 1940, the state training of students who showed superior success in fine arts, and Science High Schools established for specially talented individuals in science and mathematics are among the concrete steps that show the importance of gifted individuals. Science and Art Centers, established in 1995 within the Ministry of National Education to ensure that gifted children attending primary and secondary schools receive education in line with their interests and talents outside of their formal education, have a very important place in terms of the education and development of these children. In these centers, project-based, interdisciplinary, enriched, differentiated education programs and activities are organized based on the projects that students choose according to their talents and the implementation of solutions they develop themselves and their learning during this process. When it comes to “education”, the first concepts that come to mind are learning, curriculum, school success, and teacher qualifications. However, educational spaces that provide the framework for education should be discussed at least as much as educational methods. Many studies have proven that there is a strong relationship between success, learning, teaching, and the learning environment (Oblinger, 2005; Edwards, 2006). What is expected from educational environments in the 21st century is the creation of physical environments that direct students to research, question, think, and discover, and that develop learning activity, imagination, and thinking skills. In this study, it is aimed to evaluate the physical conditions of Science and Art Centers, which are one of the important steps taken for the discovery and education of specially talented individuals and indirectly for the development of the country, by the users, to reveal their deficiencies and to determine the expectations of the users regarding the physical conditions of the institutions in question. The data obtained is valuable in terms of revealing the current problems related to the educational environments in Science and Art Centers and the demands and expectations regarding these environments. In line with the purpose of the study, the following questions were sought:

- What are the users' thoughts about the location of BİLSEM within the city?
- What are the users' thoughts about the image/appearance of BİLSEM?
- What are the users' thoughts about the services/spaces they need in BİLSEM?

Method. In this study, which aims to reveal the current physical conditions of the Science and Art Center users and their expectations regarding these centers, the case study method, which is a qualitative research type, was used. In this study, survey forms were used as data collection tools. The research was conducted with students studying at Trabzon Faruk Başaran Science and Art Center (TFB BİLSEM) and Rize Fatma-Nuri Erkan Science and Art Centers (RFNE BİLSEM), their parents, and teachers and administrators working in these institutions. A total of 113 people, including 50 students, 23 educators and administrative staff including 18 teachers and 5 administrators, and 40 parents, participated in the research. The survey form, which was created to determine the

participants' opinions and expectations regarding the physical conditions of BİLSEMs, consists of three sections. The first section includes questions regarding the location of BİLSEM within the city, the second section includes questions regarding the image of BİLSEM, and the third section includes questions regarding the services and/or spaces needed in BİLSEM. The questions directed to the participants are listed below;

- What are your thoughts on the location of BİLSEM within the city?
- What are your thoughts on the image/appearance of the BİLSEM building?
- What are your thoughts on the services/spaces you need in BİLSEM?

In the research, the users' views and expectations regarding the physical conditions of BİLSEM were analyzed with the content analysis technique. The main goal of the content analysis is to bring together similar data from the collected data under certain themes and to reach explanatory concepts and the relationships between these concepts.

Results. Science and Art Centers should be located on the route of the city center and public transportation stops, close to culture-art, sports activities/structures and educational areas where the school population is densely populated, away from various noise sources with heavy pedestrian or vehicle traffic, quiet, intertwined with nature, and in areas with dense green areas. A separate service and parking area should be provided for parents and teachers working at BİLSEMs, and it is expected that these service/parking areas will be limited with various landscape elements and that vehicle and pedestrian circulation will be separated in a defined manner. In this context, it is an important requirement that the structures in question are not considered individually, but together with the natural and artificial environments in their immediate vicinity, that the relationship that environmental data will establish with the structure be analyzed, and that they be located within the building blocks that will form an educational campus. The external appearances of BİLSEM buildings; It has been seen that they should be designed as a colorful, eye-catching and unique symbolic structure that will add value to the environment they are located in, modern, stimulate the curiosity, discovery and pleasure of the users, and allow the science and art activities taking place inside to be read from the outside through the facade character. This symbolic structure should also be open to the visit of children who are not gifted, and the activities and productions taking place inside should be brought together with the public. The garden of the Science and Art Centers is an important open space for users. Rather than being a concrete parking lot surrounding the area where the institution is located, the garden is a learning space that supports education where the act of learning continues outdoors by allowing children to experiment, plant and harvest, and learn by doing and experiencing. It is also understood that it is an important area that will contribute to children's physical development with various sports activities such as football, basketball, exercise areas, and walking tracks, to their social development with actions such as resting and chatting, and to their spiritual development with the green areas to be created. In the study, it was understood that the quality and quantity of learning spaces such as workshops, classrooms, and laboratories were insufficient, and the need for transparent, flexible, aesthetic and technologically equipped learning environments where the number and dimensions of the spaces meet the needs was emphasized. It was understood that one of the spaces that is important for BİLSEM teachers is the teachers' room, and it was concluded that these spaces should be considered as multifunctional spaces where teachers can not only rest, but also hold meetings, exchange information, and meet with parents. Users have emphasized the limited food and beverage opportunities that institutions have and stated that there

is a need for facilities such as cafeterias, and if this is not possible, the canteen should be enriched in terms of content, the number of tables and seating should be increased, and care should be taken to ensure that the canteen is located at points within the institution that everyone can easily access and where visitors can wait.

Discussion and Conclusion. It is seen that; Science and Art Centers are not so much a roof for education and training activities to develop the superior talents of individuals, but a social center where the individuals, educators and their parents come together, share common needs and/or problems, socialize and meet people like them. This social center should be considered an important symbolic structure not only for children diagnosed with superior talent and their parents, but also for the city dwellers, and the actions, projects and productions taking place there should be made visible and noticeable by the public. Highly talented individuals and their education are of strategic importance in the 21st century, where the importance of brain power is increasing and is globalized, and is considered a valuable power of the century we are in. The strong relationship between space and education comes into play at this point; it can change the effect and efficiency of education. Therefore, it is obvious that these structures established for the education of highly talented individuals should be carefully designed and organized in a manner befitting the 21st century with sufficient physical infrastructure and equipment suitable for the needs of the users, education method and user profile in line with the targeted purposes.

Giriş

Alanyazında üstün zeka veya üstün yetenek gibi kavramları açıklamaya çalışan pek çok tanıma rastlansa da söz konusu kavramları tanımlayan genel geçer bir ifade yer almamaktadır. Marland Raporu (1971) bu anlamda geniş bir yelpazeyi içine alan daha kapsamlı bir tanım yapmaktadır. Rapora göre; “liderlik, sanat, yaratıcılık, üretkenlik, genel zihinsel veya psiko-motor alanlarının en az birinde üstün potansiyele sahip veya söz konusu alanların en az birinde üstün başarı sergileyen ve profesyonel kişiler tarafından bu kapasiteleri onaylanan bireyler” üstün zekalı/yetenekli bireyler olarak tanımlanmıştır. Rapor ayrıca söz konusu bireylerin potansiyellerini doğru kullanabilmeleri adına yeteneklerine uygun eğitim almaları gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Türkiye coğrafyasında üstün yetenekli bireyler ve onların eğitimi her daim önemli olmuştur. Osmanlı döneminde kurulan Enderun mektepleri, 1925 yılından itibaren zeki ve yetenekli öğrencilerin lisans eğitimi için yurtdışına gönderilmeleri, 1940 yılında kurulan Köy Enstitüleri, güzel sanatlarda üstün başarı gösteren öğrencilerin devlet tarafından yetiştirilmesi, fen ve matematik alanında üstün yeteneğe sahip bireyler için kurulan Fen Liseleri gibi somut adımlar üstün yetenekli bireylerin önemini gösteren çeşitli girişimlerdenir (Bulut ve Taylı, 2006; Çitil, 2018; Dönmez, 2017).

1995 yılında ilk ve orta öğretim kurumlarında eğitime gören üstün yetenekli çocukların, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde örgün eğitimleri dışındaki zamanlarda bireysel ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim almalarını sağlamak amacıyla kurulan Bilim ve Sanat Merkezleri, bu çocukların eğitimi ve gelişimi açısından kıymetlidir. Bu merkezlerde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun projeler seçmeleri ve bu projelerdeki problemlere çözüm önermeleri beklenmekte ve bu süreç boyunca “öğrenme” eyleminin temel ilke olarak kabul edildiği bilinmektedir. Bu bağlamda BİLSEM’lerde disiplinler arası, zenginleştirilmiş, farklılaştırılmış, proje tabanlı eğitim programı uygulanmaktadır (MEB, 2024). Özel bir değerlendirme sınavıyla kabul edilen bu öğrenciler, ilgi, yetenek ve tercihlerine göre bir alanda veya disiplinde belirlenen danışman bir öğretmenin rehberliği ile bireysel veya grup olarak proje üretmektedir (Dönmez, 2017; MEB, 2024). Bilim ve Sanat Merkezleri tam zamanlı bir eğitim kurumu olarak faaliyet göstermemekte, eğitim ve öğretim etkinlikleri eğitim görülen saatler dışında hafta içi ve/veya hafta sonu olacak şekilde planlanmaktadır (MEB, 2024).

“Eğitim” söz konusu olduğunda akla ilk gelenler; öğrenme, ders programı, okul başarısı, öğretmen niteliği gibi kavramlar olmaktadır. Oysa eğitime çatı olan eğitim mekanlarının da en az eğitim yöntemi kadar tartışılması gerekmektedir. Yapılan pek çok çalışma ile başarı, öğrenme, öğretme ve öğrenme ortamı arasında güçlü bir ilişki olduğu kanıtlanmıştır (Oblinger, 2005; Edwards, 2006). 21. yüzyılda eğitim ortamlarından beklenen; öğrencileri araştırmaya, sorgulamaya, düşünmeye ve keşfetmeye yönlendiren, öğrenme faaliyetini, hayal gücünü ve düşünme becerilerini geliştiren fiziksel ortamların yaratılmasıdır.

MEB (2023)’in Bilim Sanat Merkezleri için yayınladığı bir ihtiyaç programında söz konusu kurumların fiziksel ortamlarına ilişkin birtakım açıklamalara rastlanmaktadır. Bu ihtiyaç programı BİLSEM yapılarında bulunması gereken birimleri; giriş, yönetim (müdür odası, müdür yardımcısı odası, idari büro, rehberlik servisi, AR-GE birimi), eğitim (fizik, robotik, kimya, biyoloji, bilişim, matematik,

sosyal bilimler, tarih, coğrafya, edebiyat, görsel sanatlar, müzik ve gökbilimi atölyeleri, uzaktan eğitim yayın stüdyosu, çok amaçlı derslik, yabancı dil dersliği, hangar), sosyal tesisler (kamu internet erişim merkezi ve kafeterya, çok amaçlı salon/konferans salonu, mescit, mutfak) ve teknik servisler olmak üzere beş başlık altında özetlemiştir. Söz konusu ihtiyaç programında bu alanlar için içerik açıklaması, mekân sayısı, mekanlardaki kişi sayısı ve alan metrekaresi gibi bilgiler de yer almaktadır.

Programda Bilim Sanat Merkezleri için “merkez, öğrencilerin okul saatleri dışında ve hafta sonu kullanacakları, aynı anda en fazla 50-60 öğrencinin faydalanabileceği, esnek mekânsal planlamanın ön plana çıktığı, iş birliğine açık, sosyal ve psikolojik yönden motive edici mekanlar olarak projelendirilecektir” sözlerine yer verilmiş, fakat esnek ve iş birliğine açık planlamanın nasıl olacağına ilişkin detaylı bir açıklama yapılmamıştır. Ayrıca yayınlanan ihtiyaç programının sosyal tesislerinde bulunan birimlerin nitelik ve nicelik bakımından oldukça kısıtlı olduğu dikkat çekmekte, öğrencilerin fiziksel aktivitelerde bulunmalarına, sosyalleşmelerine ve enerjilerini boşaltmalarına olanak tanıyan spor, oyun, eğlence, yürüyüş alanı gibi farklı eylem alanlarından söz edilmediği görülmektedir. Bu bağlamda Bilim Sanat Merkezleri için önerilen ihtiyaç programının sonraki tasarımlar adına önemli bir adım olduğunu, fakat bu programın kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılama konusunda eksik kaldığını söylemek gerekmektedir.

Bu bağlamda bu çalışmada özel yetenekli bireylerin keşfi, eğitimi ve dolaylı olarak ülkenin gelişimi adına atılmış önemli adımlardan biri olan Bilim ve Sanat Merkezlerinin fiziki koşullarının kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi, eksikliklerinin ortaya konulması ve kullanıcıların söz konusu kurumların fiziki koşullarına ilişkin beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, söz konusu merkezlerin mekânsal ihtiyaçlarını öğrenciler, öğretmenler, veliler ve yöneticiler olmak üzere tüm kullanıcıları aracılığıyla ortaya koyması açısından değerlidir. Merkeze ilişkin tüm kullanıcı görüşlerine ulaşmak, hem kullanıcı farklılıklarından doğan istek ve ihtiyaçları belirlemek hem de bu istek ve ihtiyaçlara uygun ortak çözüm yolları önerebilmek adına önemli bulunmaktadır. Elde edilen veriler Bilim Sanat Merkezlerindeki eğitim ortamları ile ilgili mevcut problemleri ve bu ortamlara ilişkin istek ve beklentileri ortaya koyması açısından değer taşımaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Kullanıcıların BİLSEM’in kent içerisindeki konumu hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Kullanıcıların BİLSEM’in imajı/görünümü hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Kullanıcıların BİLSEM’de ihtiyaç duydukları hizmetler/mezanlar hakkındaki düşünceleri nelerdir?

Yöntem

Bilim Sanat Merkezi kullanıcılarının söz konusu merkezlerin mevcut fiziki koşulları ve bu merkezlere ilişkin beklentilerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma türlerinden durum çalışma yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması, belirli bir olgu, durum, ortam, sistem veya örgütün ayrıntılı ve derinlemesine betimleme amacıyla kullanılır. Temel amaç, belirli bir durumdaki olguya ilişkin “ne”, “nasıl” ve “niçin” sorularına cevap arayarak süreci anlamaktır. Durum çalışmasında araştırma konusuna bir açıdan bakılmamakta, birçok açıdan bakılarak söz konusu olay veya olgunun çeşitli yanlarının gün ışığına çıkması ve böylelikle anlaşılması sağlanmaktadır. Durum çalışmalarında hem nicel hem de nitel veriler toplanabilmekte, mülakat, gözlem ve anketler kullanılabilir.

(Yin, 2002; Gürbüz ve Şahin, 2018). Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket formlarından yararlanılmıştır.

Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için Karadeniz Teknik Üniversitesi'nden 31.01.2022 tarihli ve E-26014373-050.01.04- 210064 sayılı etik kurul izni alınmıştır.

Katılımcılar

Araştırma, Trabzon Faruk Başaran Bilim ve Sanat Merkezi (TFB BİLSEM) ve Rize Fatma-Nuri Erkan Bilim ve Sanat Merkezleri'nde (RFNE BİLSEM) öğrenim gören öğrenciler, onların velileri ve bu kurumlarda görevli öğretmen ve yöneticiler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin BİLSEM eğitim programlarından “Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BYF)”, “Özel Yetenekleri Geliştirme (ÖYG)” ve “Proje Üretimi (PÜ)” gruplarından olmasına dikkat edilmiştir. Covid-19 pandemisi nedeniyle eğitime uzaktan devam edilmesi, dolayısıyla da uyum ve destek programı öğrencilerinin kurumları fiziki olarak yeterince deneyimleyememeleri nedeniyle bu gruptaki öğrenciler çalışma dışında tutulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmen, veli ve yöneticilerin merkezlere göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir. Araştırmaya toplam 50 öğrenci, 18 öğretmen ve 5 yönetici olmak üzere 23 eğitimci ve idari personel ve 40 veli olmak üzere toplam 113 kişi katılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1.

Çalışmaya katılan grupların merkezlere göre dağılımı

Katılımcı	Sayı	
Öğrenci (S)	Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BYF)	25
	Özel Yetenekleri Geliştirme (ÖYG)	12
	Proje Üretimi (PÜ)	13
Eğitimci (T)	Öğretmen	18
	Yönetici	5
Veli (P)	40	
Toplam	113	

Verilerin toplanması

Araştırmaya katılan katılımcıların BİLSEM’lerin fiziki koşullarına ilişkin görüşlerini ve beklentilerini belirlemek amacıyla oluşturulan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm BİLSEM’in kent içerisindeki konumuna, ikinci bölüm BİLSEM’in imajına ve üçüncü bölüm ise BİLSEM’de ihtiyaç duyulan hizmetlere ve/veya mekanlara ilişkin soruları içermektedir. Katılımcılara yöneltilen sorular aşağıda belirtilmiştir;

- BİLSEM’in kent içerisindeki konumu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- 2. BİLSEM binasının imajı/görünüşü hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 3. BİLSEM’de ihtiyaç duyduğunuz hizmetler/mekanlar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Çalışma, Covid-19 salgınının ardından normalleşme sürecinin başladığı 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında, araştırmacının yöneticiler, öğrenciler, öğretmenler ve veliler ile bir

araya gelmesiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya destek vermek isteyen gönüllü katılımcılar içerik hakkında bilgilendirilmiş, kişisel bilgilerin paylaşılmayacağı ve tüm verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı konusunda aydınlatılmıştır. Araştırmacı anket soruları yanıtlanırken katılımcılara eşlik etmiş, (varsa) anlaşılmayan noktaları açıklayarak verimli yanıtlar almak üzere kendilerini teşvik etmiştir.

Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması

Araştırmada kullanıcıların BİLSEM fiziki koşullarına ilişkin görüş ve beklentileri içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizindeki temel hedef toplanan verilerden birbirlerine benzeyenleri, belirli temalar altında bir araya getirerek açıklayıcı kavramlara ve bu kavramlar arasındaki ilişkilere ulaşabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada Miles ve Huberman (1994)'ın geliştirdiği içerik analizi basamakları kullanılmıştır;

- Katılımcıların anket sorularına verdikleri yanıtları uygulama sonunda tekrar okumaları ve görüşlerini yeterli düzeyde ortaya koyup koymadıklarına dikkat etmeleri istenmiş, gerekli eklemeler çıkarılmalı sağlanmıştır. Böylelikle her bir katılımcının görüşleri hakkında teyit alınarak çalışmanın güvenilirliği de artırılmıştır.
- Elde edilen veriler; her soru için ayrı ayrı analiz edilmiş her bir soruya ait benzer ifadeler belirlenen temalar altında toplanmıştır. Elde edilen veriler iki araştırmacı ile paylaşmış ve aralarında tutarlılık sağlanmıştır. Ortaya çıkan temalar tablolar aracılığı ile görselleştirilerek verilerin tekrarlanma sıklığına göre frekanslar (f) belirlenmiştir.
- Son olarak veriler anlamlı bir şekilde toparlanarak doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırmacılar bulguları ilgili alan yazın doğrultusunda tartışarak sonuçları değerlendirmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik

Araştırmada verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçlerine ilişkin bilgiler detaylı olarak açıklanmıştır. Elde edilen tema ve kodlar iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı oluşturulmuş, ardından bir araya gelinerek ortak başlıklara karar verilmiştir. Ayrıca tema ve kodlara ilişkin kullanıcı açıklamalarına da doğrudan alıntılar verilerek güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada kullanılan tema ve kodların okuyucuların anlayabileceği sadelik ve netlikte olmasına özen gösterilmiştir.

Katılımcı mahremiyeti ve etik açıdan katılımcı isimlerine yer verilmemiş, tablolarda frekanslara yer verilirken ve metin içerisinde alıntı yapılırken öğrenciler için "S", öğretmen ve yöneticiler için "T", veliler için ise "P" kodları kullanılmıştır.

Çalışma tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerin büyük bölümü iç tutarlılığı sağlamak amacıyla araştırmacı ile bir araya gelerek anketi yanıtlamıştır. Araştırmacı katılımcıların anlayamadıkları sorularda gerekli açıklamalarda bulunarak, soruların olabildiğince açık ve net bir biçimde yanıtlanması için katılımcıları teşvik etmiştir. Katılımcılar, diledikleri zaman çalışmadan çekilme, çalışmayı yarıda bırakma hakkına sahip oldukları konusunda bilgilendirilmişlerdir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan kullanıcıların BİLSEM'lerin fiziki koşullarına ilişkin görüş ve beklentilerine ait yanıtları analiz edilmiş, araştırma soruları çerçevesinde ortaya konan temalar ile birlikte Tablo 2'de gösterilmiştir. Tüm tablolarda okuma kolaylığı oluşturması ve düzen açısından: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Grubu; BYF, Özel Yetenekleri Geliştirme Grubu; ÖYG, Proje Üretimi Grubu; PÜ, Öğrenci; S, Öğretmen ve Yönetici; T ve Veli ise P şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 2.
Verilerin analizi sonrası elde edilen temalar

Alt Problemler	Temalar
BİLSEM'lerin kent içerisindeki konumuna ilişkin görüşler	Uzaklık / Ulaşım Yakın Çevre Özellikleri Trafik Otopark Bahçe / Doğa ilişkisi
BİLSEM'in imajına/görünüşüne ilişkin görüşler	İlgi çekici olmalı Kullanıcı profiline uyumlu Renklendirilmeli Bahçe düzenlenmeli Çevreye uyumlu olmalı Halka açık olmalı
BİLSEM'de ihtiyaç duyulan hizmetlere/mekanlara ilişkin görüşler	Bahçe İşlevsel hizmetler/alanlar Yeme-içme imkânı/alanı Teknolojik materyal Spor faaliyetleri/alanları Sosyal alanlar Veli bekleme alanı Kütüphane Otopark

BİLSEM'lerin kent içerisindeki konumuna ilişkin görüşler

Araştırmanın, "Kullanıcıların BİLSEM'in kent içerisindeki konumuna ilişkin görüşleri nedir?" alt probleminde ilişkin elde edilen beş adet tema Tablo 3'de ifade edilmiştir.

Tablo 3.
Kullanıcıların BİLSEM'in kent içerisindeki konumuna ilişkin görüşlerinin frekans dağılımı

Temalar	S			Toplam	T	P	N
	BYF	ÖYG	PÜ				
Uzaklık / Ulaşım	16	7	5	28	9	11	48
Yakın Çevre	5	3	9	17	8	5	30
Trafik	5	3	3	11	3	3	17
Otopark	-	-	-	-	5	1	6
Bahçe / Doğa ilişkisi	2	-	-	2	1	1	4

BYF: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme, ÖYG: Özel Yetenekleri Geliştirme, PÜ: Proje Üretimi, S: Öğrenci, T: Öğretmen ve Yönetici, P: Veli, N: Toplam

Türk, S.A. ve Midilli, R. (2025). Kullanıcı bakışı ile bilim ve sanat merkezleri: Konum, imaj ve fiziki ortamlar. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 2774-2795.

DOI. 10.51460/baebd.1672613

Tablo 3’de görüldüğü üzere katılımcıların BİLSEM’in konumu ile ilgili en çok vurguladıkları temalar sırası ile “uzaklık/ulaşım”, “yakın çevre”, “trafik”, “otopark” ve “bahçe/doğa ilişkisi” olmuştur. BİLSEM’in konumu ile ilgili “uzaklık/ulaşım” temasına değinen katılımcılar; BİLSEM’lerin merkezi yakın bir konumda, toplu taşıma güzergahları üzerinde bulunması ve kolaylıkla erişilebilir bir bölgede yer almasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğrenciler; “Bence BİLSEM binası ulaşımı daha kolay bir yerde olmalı ben hep geç kalıyorum” (S4), “Benim evime uzak, dolmuşların geçişlerine yakın olabilirdi” (S7), “Toplu taşıma ile daha rahat ulaşabilme imkânı olmalı” (S14), “Bence biraz daha merkeze yakın olabilirdi” (S1) sözleri ile BİLSEM’in konumuna değinmişlerdir. Buna ek olarak; öğrenci yanıtları arasında BYF grubu öğrencilerinin uzaklık/ulaşım temasına daha çok değinmeleri küçük yaş gruplarının BİLSEM’e ulaşım konusunda daha çok problem yaşadıklarını göstermektedir. Öğretmen, yönetici ve veliler ise; “Öğrencilerin ulaşması zor, uzak. Uğrak yeri değil. İhtiyaçlarını alabilecekleri, okul çıkışı tek dolmuşla ulaşabilecekleri merkezi bir yerde olması iyi olurdu. Kültür sanat etkinliklerine de kolay ulaşabilecek yakınlıkta olabilmeli” (T5), “Şehir merkezine çok uzak, dolmuş ya da toplu taşıma okulun yakınına gitmiyor. ...Hiç düşünülmeden o bölgeye BİLSEM binası kurulmuş... Özel araç ya da servis harici hiçbir alternatif yok (P13)”, “Daha merkezi ve ulaşımı kolay bir yerde olabilirdi, otobüs duraklarına yakın olması ilçelerden gelenlerin işini kolaylaştırabilirdi (P5)” sözleri ile BİLSEM’lerin merkezi bir alanda yer almasının ve bulunduğu yerin toplu taşıma durakları ve güzergahı ile olan ilişkisinin önemine dikkat çekmişlerdir.

Katılımcıların; “Binanın bulunduğu konum sessiz ve sakin bir yerde ama kesinlikle iyi bir bölgede değil” (S17), “Şehrin yeri aslında yoğunluk açısından iyi fakat bulunduğu mahalle açısından kötü” (S2), “Yine böyle sessiz ve sakin, şehir merkezine yakın ama daha güvenli bir bölgede olmalı” (S6), “Derme çatma binaların ve Suriyeli göçmenlerin yaşadığı bir muhit. Işıklıdır da artmalı” (T9), “Var olan yapılaşma gerçekten çok kötü” (T7), “Trafikten dolayı çok ses oluyor” (T15), “Eve dönüş için çocuğumu almaya geldiğimde arabayı park edip ağaçlar arasındaki yoldan iniyorum, çok karanlık. Kendimi ormanda hissediyorum, ürküyorum” (P8) şeklindeki ifadeleri dikkat çekmiştir. Bu açıklamalar BİLSEM’in yakın çevresindeki yapı stoğunun ve bulunduğu mahalle halkının sosyal ve kültürel niteliğinin önemini gözler önüne sermektedir. Aynı zamanda toplu taşıma duraklarının BİLSEM’in yakınlarında bulunması gerektiğini, çevredeki aydınlatma elemanlarının nitelik ve nicelik olarak yeterliliğinin önemini, trafik nedenli gürültü kaynaklarından duyulan rahatsızlığı ve kullanıcıların güvenlik ihtiyacını göstermektedir.

Katılımcılardan yalnızca öğretmen ve velilerin değindiği “otopark” temasında araç park sorununa dikkat çekilmiştir. Öğretmenler özel araçlarını park etmek için yer bulamadıklarını, veliler ise çocuklarını merkeze bırakırken ve merkezden alırken yaşadıkları araç park sorununu dile getirmişlerdir. Buna ilişkin öğretmenlerin; “Otopark gerekli” (T16), “Park yeri çok sıkıntılı” (T17) sözleri, velilerin ise “kızımı okula bırakırken ve okuldan alırken park yeri sıkıntısı çekiyorum” (P32) sözleri otopark ihtiyacını gözler önüne sermektedir.

Katılımcılardan bahçe/doğa ilişkisine değinenler “BİLSEM’i seviyorum ama bahçesi çok küçük” (S50), “Doğa ile iç içe olsa güzel olurdu” (S49), “Doğa ile iç içe bir konumda olmasını isterdim” (T11) “Daha çok doğa ile iç içe olabilecek yerlerde çocukların sosyo psikolojileri için daha uygun olabileceğini düşünüyorum” (P21) sözleri ile BİLSEM’in doğa ile iç içe olabilecek bir konumda olması gerektiğine dikkat çekmişlerdir.

BİLSEM'lerin imajına ilişkin görüşler

Araştırmanın, “Kullanıcıların BİLSEM’in imajına/görünüşüne ilişkin görüşleri nedir?” alt probleminde ait altı adet tema belirlenmiş ve Tablo 4’te verilmiştir.

Sayfa | 2785 Tablo 4.

Kullanıcıların BİLSEM’in kent içerisindeki imajına/görünüşüne ilişkin görüşlerinin frekans dağılımı

Temalar	S			Toplam	T	P	N
	BYF	ÖYG	PÜ				
İlgi çekici olmalı	8	4	7	19	10	9	38
Kullanıcı profiline uymalı	7	2	3	12	13	6	31
Renklendirilmeli	9	2	2	13	1	3	17
Bahçe düzenlenmeli	4	1	1	6	-	4	10
Çevreye uyumlu olmalı	-	-	-	-	4	-	4
Halka açık olmalı	-	-	-	-	1	1	2
BYF: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme		ÖYG: Özel Yetenekleri Geliştirme		PÜ: Proje Üretimi			
S: Öğrenci		T: Öğretmen ve Yönetici		P: Veli		N: Toplam	

Kullanıcıların BİLSEM’in imajının nasıl olması gerektiğine ilişkin cevapları incelendiğinde ilk vurgulanan temanın “ilgi çekici olmalı” teması olduğu görülmektedir. Bu temaya vurgu yapan katılımcılar; “Diğer binalardan farklı olmalı, dikkat çekmeli” (S42), “Biraz ilginç bir görünüşü olmalı ve insanı biraz merak içerisinde bırakmalı” (S36), “Kendine ait bir imajı olmalı, normal okul gibi olmamalı” (S4), “Fabrikadan çıkmış gibi birbirinin aynı olan yapılardan farklı görünmeli” (S3), sözleri ile binanın diğer eğitim kurumlarından farklılaşması gerektiğini, davetkar, ilgi çekici ve merak uyandırıcı bir görünüme kavuşturulması yönünde bir beklenti içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen, yönetici ve veliler ise “Dikkat çekici bir laboratuvar, bir araştırma merkezi gibi olmalı” (T9), “Klasik konseptin ötesinde, geniş, içerisinde Z kuşağının ihtiyaçlarını karşılamalı ve ilgisini çekebilmeli” (T14), “Çocukları cezbedecek farklı mimarisi olabilir” (P12), “Çocukların can atarak gidebilecekleri, çocukların fikri alınarak tasarlanmış olmalı” (P4) yorumları ile öğrencilerle benzer görüşte olduklarını belirtmişler, Bilsem’in mevcut okullardan farklı bir imaja sahip olması gerektiğine dikkat çekmişlerdir.

Katılımcılar ikinci sırada “kullanıcı profiline uymalı” temasına değinmişlerdir. Bu tema altında öğrenciler; “Bir bilimsel araştırma merkezi gibi görünmeli” (S45), “Bilim ve sanatı anlatan resimler çizilmeli, daha bilimsel görünmeli” (S31), “Üzerinde tabela olmasa dışarıdan bilim sanat olduğu anlaşılmayacak gibi, bence anlaşılmalı (S5)” ifadeleri ile içinde buldukları kurumun içeriğinin dış mekâna da yansması gerektiği yönünde düşüncelerini belirtirken, öğretmen, veli ve yöneticiler; “BİLSEM binası sıradan bir okul görünümünde. Oysa hem bilimi hem de sanatı yansıtan, teknoloji ve doğanın uyumunu belirten bir bina olsa daha güzel olur” (T4), “Bilim ve sanat içeriklerini çağrıştırmalı, sıcak, merak uyandıran, tematik bir kampüs şeklinde olmalı” (T8), “Görüntüsü ve imajı üstün zekalı tanımına uygun olmalı” (T19) sözleri ile BİLSEM’lerin imajlarının ve dış görünüşlerinin içerisinde gerçekleşen bilim ve sanat faaliyetlerini yansıtmaları gerektiğini vurgulamışlardır.

“Renklendirilmeli” temasına değinen katılımcılar; “Daha renkli ve canlı görünebilirdi” (S50), “Bence daha renkli bir görünüme sahip olabilirdi” (S40), “Rengârenk bir okul gibi olmalı” (P5), “Branşların katlarda ve dış cepheden fark edilebilir bir renkte ve tasarımda olması iyi olurdu” (T3), Türk, S.A. ve Midilli, R. (2025). Kullanıcı bakışı ile bilim ve sanat merkezleri: Konum, imaj ve fiziki ortamlar. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 2774-2795.

“Rengarenk, özellikle küçük çocukların ilgisini çekecek, içeride neler oluyor merakını uyandıracak bir görüntüye sahip olabilir” (P1) şeklinde açıklamalarda bulunurken, “bahçe düzenlenmeli” temasında; “Bahçesinde öğrencilerin kullanabileceği aletler, oyun alanları olabilirdi” (S45), “Bence bahçesine önem verilip dışarıdan estetik görünmesi sağlanmalı” (S37) “Bahçesi orman gibi olmalıydı” (S19) açıklamaları yer almıştır. Katılımcılar bu açıklamaları ile BİLSEM binalarının cephelerindeki renk kullanımına ve kurum bahçesinin BİLSEM’e kazandıracığı işlevsel ve anlamsal katkılarına dikkat çekmişlerdir.

Katılımcılardan “çevreye uyumlu olmalı” temasına değinenlerin açıklamaları kentin tarihi ve fiziki yapısına uygun bir tasarım anlayışına vurgu yapmaktadır. Bu temaya değinen katılımcıların açıklamaları ise şöyle özetlenebilir; “Kentin tarihini yansıtan bir görünümü olmalı” (T2), “Coğrafi olarak çevreye uygun olmalı” (T18) “Geçmişimize ve tarihimize ait çizgiler taşınmalı” (T5). “Halka açık olmalı” temasında ise kurumların; yerel halk ile BİSEM’de eğitim görmeyen çocukların ziyaretine ve kullanımına açık olması vurgulanmıştır. Bu temaya değinen katılımcılar; “Halka daha açık olabilirdi” (T15), “Diğer eğitim kurumlarında olmayan öğrencilerin de içinde buldukları süre içinde zevkle zaman geçirebilecek mimari yapılar olmasını isteriz” (P8) şeklinde açıklamalar yapmışlardır.

BİLSEM’de eksikliği duyulan hizmetlere/mekanalara ilişkin görüşler

Araştırmanın, “Kullanıcıların BİLSEM’de eksikliğini duydukları hizmetlere/mekanalara ilişkin görüşleri nedir?” alt probleminde ait dokuz adet tema elde edilmiştir (Tablo 5). Bunlar; bahçe, işlevsel hizmetler/alanlar, yeme-içme imkânı/alanı, teknolojik materyal, spor faaliyetleri/alanları, sosyal alanlar, veli bekleme alanı, kütüphane ve otoparktır.

Tablo 5.

Kullanıcıların BİLSEM’de eksikliğini duydukları hizmetlere/mekanalara ilişkin görüşlerin frekans dağılımı

Temalar	S			Toplam	T	P	N
	BYF	ÖYG	PÜ				
Bahçe	17	5	9	31	13	3	47
İşlevsel hizmetler/alanlar	9	7	3	19	21	2	42
Yeme-içme imkânı/alanı	14	5	3	22	2	3	27
Teknolojik materyal	7	2	3	13	2	1	16
Spor faaliyetleri/alanları	7	1	-	8	4	-	12
Sosyal alanlar	1	-	1	2	7	-	9
Veli bekleme alanı	-	-	-	-	-	8	8
Kütüphane	4	1	-	5	1	-	6
Otopark	-	-	-	-	5	-	5
BYF: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme		ÖYG: Özel Yetenekleri Geliştirme		PÜ: Proje Üretimi			
S: Öğrenci		T: Öğretmen ve Yönetici		P: Veli		N: Toplam	

Katılımcıların BİLSEM’de eksikliğini duydukları hizmetlerin/alanların başında “bahçe” gelmektedir. Katılımcılar bahçe ile ilgili bahçenin küçük ve kullanışsız oluşuna, oyun ve spor alanı, oturma donatıları, yeşil alanlar, ekim-dikim / uygulama alanları, sosyal alanlar gibi rekreatif alanların eksikliğine değinmişlerdir. Öğrenciler bahçe eksikliğini; “Bence bahçede sınıflar oluşturulmalı, oksijen ile iç içe olmalıyız” (S31), “Bahçe değişmeli. Oraya bahçe diyebileceğimizi sanmıyorum çok küçük ve

otopark alanı olarak kullanılıyor” (S18) “Yeşillik dolu, güzel bir bahçesi yok. Sosyalleşmek için ya da temiz hava alıp dinlenmek için bir yeri yok” (S4), “Bahçede daha çok voleybol, futbol vb. alanlar olabilir, bahçe daha büyük olabilir” (S29) sözleri ile açıklarken, öğretmenler; “Bahçede öğrencileri ekip biçebileceği ve gözlem yapabileceği yer olması gerekirdi” (T12), “Sosyal iletişim kurabilecekleri ve fiziksel olarak enerjilerini atabilecekleri daha geniş bir bahçe” (T8) sözleri ile ifade etmişlerdir. Veliler de benzer şekilde “Doğada uygulamalı derslere daha fazla vakit ayrılmalı” (P5), “Bahçeye oyun alanı, yeşil alan, bank ve oturma grupları” (P22), “Bahçede tırmanma parkuru, zıplama parkuru, çocukların meyve-sebze yetiştirebileceği alan, hayvan beslemesi için küçük bir çiftlik eklenebilir” (P31) şeklinde yorum yapmışlardır.

“İşlevsel hizmetler/alanlar” teması altında; masa ve sandalyelerin konfor durumuna, derslik sayısının ve boyutlarının yetersizliğine, bireysel ve grup çalışma/görüşme, oyun alanı, tematik atölye ve laboratuvar gibi mekanlara olan ihtiyaca ve öğretmen odasının olmamasına değinilmiştir. Bu konuda öğrenciler; “Koridordaki oturma yerlerinin hiçbirinde masa yok” (S46), “Bence bazı küçük sınıfların büyütülmesi gerekir” (S48), “Sadece sandalyeleri biraz rahatsız olabiliyor” (S34) şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır. Öğretmenler ise “Mevcut arttıkça branş öğretmenlerinin sayısı artıyor, dolayısıyla sınıfa ihtiyaç oluyor yeterli sınıf yok” (T15), “Laboratuvar imkanları kısıtlı, bazı deney ve çalışmalar için üniversiteye ihtiyaç duyuluyor” (T2), “Fiziksel alanların tamamı dar ve yetersiz” (T4), “Öğretmenler odası yok, drama salonu yok, küçük gruplarla çalışma yapabileceğiniz U düzeninde grupla çalışabileceğiniz bir alan yok” (T10), “Artık derslikler yerine atölye ve farklı mekanlara ihtiyacımız var” (T20), “Esnek, çok amaçlı, estetik unsurları (ışık, göze hoş gelme, genişlik vb.) içeren, doğayla daha uyumlu, mekanik bir yapının parçası hissi vermeyen mekanlara ihtiyaç var” (T21) şeklinde yorumları ile atölye sayısı ve niteliğine vurgu yapmışlardır. Veliler ise işlevsel hizmetler/alanlara olan ihtiyacı “Oyun salonu, spor salonu” (P21), “Çocuklar için daha geniş atölyeler” (P11) şeklinde açıklamışlardır.

Değinilen bir diğer tema “yeme-içme imkânı/alanı”dır. Kullanıcılar bu tema altında BİLSEM’de yemekhane olmayışından, kantinin küçük oluşundan, kantindeki ürün eksikliğinden, personel, masa ve sandalye eksikliğinden duydukları rahatsızlıkları dile getirmişlerdir. Bu konuda öğrenciler; “Kantin bence küçük ve en üst katta, yukarı çıkıp inene kadar zil çalıyor” (S35), “BİLSEM’in kendi binası içerisinde yemekhanesi olmalı” (S50) “Kantin çok küçük, ürünler de çok sınırlı, bazen aç kalıyorum” (S7) şeklinde yorum yaparken, öğretmenler “Kantinin giriş katta olması gerekli, bahçede de kantine bağlı oturma alanlarına ihtiyaç var” (T11), “Kantinin üst katlarda yer alması benim için dezavantaj oluyor” (T15) yorumlarını yapmıştır. Velilerden biri ise “Kantin daha büyük, rahatlıkla oturulacak, misafirlerin de faydalanabileceği bir mekân olmalı” (P20) şeklindeki açıklaması ile yeme-içme alanının ihtiyacı karşılamadığına vurgu yapmıştır. “Teknolojik materyal” BİLSEM’de eksikliği duyulan hizmetlerden bir diğeridir. Konu ile ilgili kullanıcılar bilgisayarların eski ve sayısının yetersiz oluşundan, laboratuvarlardaki otoklav, döner buharlaştırıcı gibi ekipmanların eksikliğinden ve internet erişimi gibi sorunlardan söz etmişlerdir. “Teknoloji sınıfları haricindeki diğer branş sınıfları teknolojik olarak yetersiz” (S10), “Araştırma yapmak için kütüphanedeki bilgisayarlar yeterli olamayabiliyor, bu yüzden ayrı bir bölüm olabilir” (S22), “İnternet hiç iyi çekmiyor ve kullanamıyoruz” (S6), “Elektronik cihazlara (bilgisayar, tablet vs.) erişim çok az, yetmiyor, internet erişimi zor, çoğu sınıfta internet çekmiyor” (S18) sözleri öğrencilerin teknolojik materyal ile ilgili açıklamalarından bazıları iken, “Laboratuvarlarda otoklav, döner, buharlaştırıcı gibi deneysel aletler olmalı” (T13), “Teknolojik ekipman açısından

yetersiz” (T11) ifadeleri öğretmenlerin teknolojik materyal eksikliğe vurgu yapmaktadır. Velilerden biri ise “Okulda bir teleskop olmasına rağmen bunu kuracak bir yapının olmadığını biliyorum, bunun gibi bilimsel çalışmalarda kullanılacak alanların yapılmasını isterim” (P3) sözleri ile teknolojik altyapı yetersizliğine değinmiştir.

Sayfa | 2788

“Spor faaliyetleri/alanları” temasında spor aletlerine, futbol, voleybol, basketbol gibi spor alanlarına ve spor ile ilgili derslerin olmamasına değinilmiştir. Öğrenciler bununla ilgili “İkinci bir tenis masası olabilir, bahçedeki pota ve kale yenilebilir” (S36), “Basketbol, futbol, voleybol sahalarının olduğu büyük bir oyun sahası” (S33), “Zıplama alanı ve beden eğitimi sınıfı olabilir” (S41) gibi açıklamalarda bulunurken, öğretmenlerin “Çocukların tenefüslerde enerjilerini harcayabilecekleri spor alanları olmalı” (T6), “Bahçenin spor etkinliklerine uygun hale gelmesi lazım, spor etkinlikleri için uygun bir alan bulamıyoruz” (T11) “Sportif imkanlar hiç bulunmuyor” (T20) açıklamaları dikkat çekmektedir. “Sosyal alanlar” temasında BİLSEM’deki sosyal içerikli alanların azlığından söz edilmiştir. “Sosyalleşmek için bir yeri yok” (S4) sözleri öğrencilerin, “Sosyal faaliyet ve paylaşım alanları olmalı” (T8), “Öğrenci ve öğretmenlerin sosyalleşebileceği bir alan yok” (T4) ifadeleri ise öğretmenlerin konu ile ilgili açıklamalarındandır. Çalışmaya katılan veliler veli bekleme alanı’nın eksikliğini belirtmiş, BİLSEM’de açık ve kapalı veli bekleme alanı olması gerektiğinden, var olan alanların ise dar oluşundan ve oturma donatılarının yetersizliğinden söz etmişlerdir. “Kütüphane” teması da BİLSEM’de eksikliği duyulan hizmetlerden bir diğeri olmuştur. Kullanıcılar; öğrencilerin kullanımına açık bir kütüphanenin olmamasından ve kütüphanedeki kitapların yetersizliğinden bahsetmişlerdir. Öğrencilerden bazıları; “Z-Kütüphane, kitaplar ve bilgisayarlar çok yetersiz” (S37) “Kütüphanenin bir bölümü yer minderleri ve matlar ile yapılabilir” (S39) şeklinde açıklamalarda bulunurken, öğretmenlerden biri “Yaş düzeylerine uygun zengin bir kütüphane eksik” (T12) yorumunda bulunmuştur. “Otopark” teması yalnızca öğretmenlerin değindiği bir tema olmakla birlikte; “BİLSEM’lerin okul çıkışlarında oluşan trafik problemi için uygun park alanı yapıp dışarıdan kişilerin park yapmasının önüne geçmek gerek” (T17), “Bahçede araçların koyulabileceği çok daha geniş alanlar tesis edilmeli” (T11) şeklinde açıklamaları içermektedir.

Tartışma

Bu çalışma, bilim ve sanat merkezlerinin konumu, imajı ve iç mekanlarındaki hizmetlere/alanlara ilişkin kullanıcıların istek, ihtiyaç ve beklentilerini ortaya koyma amacıyla yürütülmüştür.

Katılımcılardan BİLSEM’in kent içerisindeki konumu hakkındaki düşüncelerini belirtmelerinin istendiği ilk alt probleme verilen yanıtlara göre; kullanıcılar BİLSEM’lerin kent merkezinden uzak oluşunu bir sorun olarak nitelendirmişler ve BİLSEM’in kent merkezine yakın ve toplu taşıma duraklarının sık kullandığı güzergahlar üzerinde bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Bilim sanat merkezlerinin örgün eğitim saatleri dışında eğitim verdiği düşünülüğünde konumlarının oldukça önem taşıdığı aşıkardır. Bayram (2019), öğrencilerin eğitim tesisine erişimi ve güvenlik açısından eğitim alanları ve yer seçiminin stratejik önem taşıdığına değinmiştir. Çetiner (1979) ise eğitim alanlarının konut bölgelerinin merkez yerleşimlerinde, yaya yolu üzerinde ve ikincil trafik ağına cephe verilerek tasarlanması gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcılar BİLSEM'in konumu ile ilgili ikinci olarak yakın çevreye değinmişlerdir. Bu tema altında kentsel dönüşüm çalışmaları ve mahalle sakinleri gibi güvenlik zafiyeti oluşturacak durumlardan söz edilmiş, toplu taşıma duraklarının ve aydınlatmanın yetersizliğine vurgu yapılmıştır. Yapılan çalışmalara göre ise öğrencilerin kendisini güvende hissetmesi ile öğrenme süreci arasında güçlü bir ilişki vardır (Çalık, Özbay, Erkan, Kurt ve Kandemir, 2009). Bayram (2019), eğitim tesislerinin çevresinde müze, sanat merkezi, kütüphane gibi eğitimi destekleyecek sosyo-kültürel alanlar; park, çocuk oyun alanı gibi açık alanlar; kırtasiye, market, eczane gibi ticari kullanım alanları ve sağlık ocağı, acil tıbbi merkez gibi sağlık alanlarının bulunması gerektiğini belirtmiştir. Bu özellikler eğitim yapısı çevresinin güvenli olması ya da güvenli olarak algılanmasını da beraberinde getirmektedir.

Katılımcılar BİLSEM'in çevresindeki yoğun araç trafiğinin oluşturduğu gürültüye, otopark eksikliğine ve bahçe/doğa ilişkisine de değinmişlerdir. Bronzaft ve McCarthy (1975) tren rayına yakın mesafede bulunan bir okulda yaptığı çalışmada, dışarıdan gelen gürültünün öğrenme ve başarı üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmış, tren rayına daha yakın mesafede bulunan sınıflardaki öğrencilerin diğer öğrencilere göre yılda ortalama üç ay geride olduklarını saptamıştır. Göçmen (2020)'nin belirttiğine göre öğrenme ortamı içi veya dışındaki gürültü; dikkat dağınıklığına ve çeşitli sağlık problemlerine sebep olmakta ve gergin tutumlar sergilenmesine yol açmaktadır. Karabey (2009) ise okul girişi ve çıkışlarında yaşanan trafik yoğunluğunu azaltmak için okula yaklaşım yollarında fazladan bir yol şeridi veya cepler ve servis yolları önerisinde bulunmuştur.

BİLSEM'in bulunduğu çevrenin yeşil alan barındırması veya doğa ile iç içe tasarlanması da kullanıcıların BİLSEM'in konumuna yönelik beklentilerinden biridir. Yapılan çalışmalara göre doğa ile iç içe olmanın insan sağlığını olumlu yönde etkilediği kanıtlanmıştır (Ulrich, 1984; Park, 2006). Dowdell ve diğerleri (2011) biri doğal yeşil alanlara sahip, diğeri olmamak üzere iki okul öncesi eğitim kurumundaki öğrencileri gözlemlediği çalışmalarında doğal ortama sahip okullardaki öğrencilerin olumlu sosyal ilişkiler geliştirdiklerini, yaratıcı düşünce ve hayal gücüne dayalı oyunlar ürettiklerini ve çevrenin bir öğrenme merkezi olarak rol oynadığını ortaya koymuşlardır. Bir başka çalışmada ise çocukların açık alanlar ile olan yakın ilişkisinin motor becerileri üzerindeki etkileri araştırılmış, ormanlık alana yakın olan ve bu alanı kullanan okullardaki öğrencilerin denge ve koordinasyon yeteneklerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Fjørtoft, 2001). Yapılan bu çalışmalar çocukların doğada ve doğal alanlarda zaman geçirmelerinin önemini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın ikinci alt problemi katılımcıların BİLSEM'in imajına ilişkin görüş ve beklentilerinden oluşmaktadır. Duran-Narucki (2008)'e göre okul binasının işlev ve görüntüsü öğrenci performansını, okulu sevme ve okula gitme arzunu etkileyebilmektedir. BİLSEM'in imajı ile ilgili; bu kurumların dışarıdan dikkat çekmesi, içerisinde gerçekleşen bilim ve sanat faaliyetlerinin dış görünüme de yansımaları, kullanıcı profiline ve eğitimin içeriğinin farklı olması sebebiyle görünüşünün de farklı olması gerektiği yönünde görüşlerin hâkim olduğu görülmektedir.

Çalışmanın; BİLSEM'de eksikliği duyulan alanların ne/neler olduğunu belirlemeye yönelik belirlenen üçüncü alt problemine verilen yanıtlara göre bahçe, BİLSEM'de eksikliğini duydukları ilk alandır. Kullanıcılar bahçedeki oturma donatılarının eksikliğinden, bahçenin küçük ve kullanışsız olduğundan, spor alanları barındırmayıp, yeşil alanlar ve ekim-dikim alanları içermediğinden söz ederek, bahçeyi bir nevi fiziksel, ruhsal ve sosyal bir rahatlama alanı olarak tanımlamışlardır. Bahçede

yapılması istenen uygulamalı dersler ve etkinlikler ise bahçenin okulun bir parçası, dolayısıyla da bir öğrenme aracı olarak görüldüğünü göstermektedir. Malone ve Tranter (2003)'e göre okul bahçeleri çocukların kent meydanıdır ve bu meydanlar çocukların doğal, açık alanlarda yaşlıları ile iletişim kurabilecekleri birkaç mekândan biridir. Bradley (1995)'in çalışmasında ise okul bahçesinin bitki yetiştirilen, doğal ortamda öğrenci, öğretmen ve velilerin bir araya geldiği, temel ekolojik bilgilerin edinildiği bir alana dönüştürülmesi sonucu okulda pozitif bir enerji ve takım çalışması ruhu oluştuğu görülmüştür. Bahçenin; ekosistemin anlaşılması, çevresel değerlerin öğrenilmesi, topluluk bilincinin geliştirilmesi, uygulamalı eğitimin yapılması, fiziksel aktiviteye teşvik etmesi gibi yararları ile çocukların pek çok gelişim alanını desteklediği kanıtlanmıştır (Blair, 2009).

İşlevsel alanlar/hizmetler katılımcıların BİLSEM'de eksikliğini duyduğu alanlardan ikincisi olmuştur. Katılımcılar; masa ve sandalyelerin konfor bakımından rahatsızlık verdiği, bireysel ve grup çalışma alanlarının yetersizliğine, atölye ve sınıfların boyutlarının yetersiz ve sayısının az oluşuna, drama salonu, oyun salonu, öğretmenler odası gibi mekanların olmayışına değinerek eksiklik duydukları alanları tanımlamışlardır. Okul mobilyalarının çocukların antropometrik ve biyolojik gereksinimlerine uygun olmaması durumunda çeşitli kas ve iskelet sistemi problemlerine sebep olduğu bilinmektedir (Murphy vd., 2004). Shapiro (2000), öğretmenler için öğretmenler odasının önemli bir yeri olduğunu, öğretmenin dinleneceği, meslektaşlarıyla zaman geçireceği, eğitim-öğretimi planlayacağı, bilgi paylaşımında bulunacağı ve öğrenci ile ilgili kararlar alacağı mekanlar olduğunu ifade etmiştir. Buna ek olarak bir eğitim kurumundaki atölye, laboratuvar ve sınıf gibi mekanların düzenli ve kullanışlı olmasının öğrenim ve öğretim sürecine yönelik motivasyonu arttırdığı bilinmektedir (Dönmez, 2004).

BİLSEM'de eksikliği duyulan yeme-içme hizmeti ve alanları örgün eğitim saatleri dışında kurumu kullanan öğrenciler için oldukça elzem görülmektedir. Bu alanlar çocukların sağlıklı gelişimleri adına önem teşkil etmesinin yanı sıra sosyal anlamda da değer taşımaktadır. Okul çağındaki çocuk ve gençler, hızlı bir büyüme ve gelişme süreci içerisinde. Bu nedenle yaşamlarının diğer dönemlerine oranla pek çok besin ögesine olan ihtiyaçları daha fazladır ve bu dönemde kazanılan beslenme alışkanlıklarının ömür boyu sürdüğü bilinmektedir (Baysal, 2012; İnal ve Canbulat, 2013). Bu bağlamda BİLSEM'lerde kullanıcıların yeme-içme ihtiyacını giderecek yemekhane, kantin gibi seçeneklerin yer alması gerekmektedir.

Katılımcıların değindiği bir diğer eksiklik teknolojik materyaller ile ilgilidir. Teknoloji okuryazarlığının oldukça önem kazandığı 21. yüzyılda eğitimde teknolojinin kullanılması ve teşvik edilmesi de önemlidir. Çınar, Çizmecici ve Akdemir (2007) eğitim ortamlarının, dersin türüne ve yapısına uygun bir şekilde fiziksel ve teknolojik altyapı ile donatılması gerektiğini belirtmiştir. Eğitimde teknoloji kullanımının veya bir diğer deyişle eğitim ile teknolojinin bütünleştirilmesinin öğrencilerin üst düzey öğrenme becerilerini geliştirilmesi, karmaşık konuların daha kolay anlaşılması, bilgiye kolay erişilmesi ve 21. yüzyıl becerilerinden olan görsel okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı gibi pek çok konularda gelişime katkı sağladığı bilinmektedir (Hattie, 2009; İzadpanah ve Alavi, 2016).

Spor alanları ve imkanları BİLSEM'de eksikliği duyulan alanlardan bir diğeri olmuştur. Katılımcılar voleybol, basketbol, futbol gibi çeşitli spor alanlarına değinerek, aslında günlük gerekli

hareket etme, enerjiyi boşaltma, açık havadan yararlanma gibi fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını dile getirmişlerdir. Yapılan araştırmalar fiziksel aktivite ile akademik performans arasındaki ilişkiyi ortaya koymakta, sportif faaliyetlere katılan ve düzenli olarak devam eden çocukların akademik anlamda daha başarılı olduklarını, fiziksel ve sosyal davranışlarında olumlu değişimlerin gözlemlendiğini, anti-sosyal eğilimlerin azaldığını ve sporun potansiyel olarak terapi sağladığını göstermektedir (Yalçın ve Balcı, 2013; MacMahon, 1990). Fiziksel aktivitelere katılım ve spor; çocukların özgüven kazanmalarına, beden farkındalıklarını arttırmaya, dünyayı keşfetmelerine yardımcı olmakta, çocukların bilişsel, zihinsel ve ruhsal gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca motor becerilerin yanı sıra sosyal becerileri desteklemekte, kişilerarası iletişim, gruba dahil olma, sınırlarını fark etme, kazanma-kaybetme gibi duygularla baş etme gibi kazanımlar da sağlamaktadır (Yıldız ve Çetin, 2018). Bu nedenle eğitim kurumlarında da beden eğitimi öğretmeni, spor salonu ve spor malzemeleri gibi imkanlar bulunmalı, çocukları fiziksel aktiviteye davet eden sportif ortam ve aktiviteler cazip ve eğlendirici hale getirilmelidir (Orhan, 2019).

BİLSEM’de eksikliği duyulan hizmetlerden bir diğeri “sosyal alanlar”dır. Eğitim yapıları insanın temel gereksinimlerinden biri olan sosyalleşme becerilerini kazanmak ve toplumla uyum içerisinde yaşayabilmek için gerekli altyapıya sahip kurumların başında gelmektedir. Eğitim yapılarındaki sınıflar sosyal bir mekân; koridorlar sosyal bir sokak, bahçeler, kantinler, toplanma alanları ise sosyal bir meydan olarak hizmet edecek şekilde organize edilmelidir (Türk, 2019). BİLSEM’lerdeki sınıfların, koridorların, bahçelerin, kantinlerin ve toplanma alanlarının atriumlar, amfiler, oturma ve çalışma nişleri gibi çeşitli çözümlerle öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sosyal açıdan güçlü ilişkiler kurabilecekleri, sohbet edebilecekleri, vakit geçirebilecekleri biçimde tasarlanması beklenmektedir.

Veli bekleme alanı, velilerin dile getirdiği ihtiyaçlardandır. Bilim ve sanat merkezlerinde eğitim gören öğrenciler arasında çevre ilçelerden gelen öğrencilerin de olması, eğitimin örgün eğitim saatleri dışında akşam saatlerine kadar sürüyor olması BİLSEM’e ulaşımında velilerin sorumluluk almasına sebep olmaktadır. Çocuklarını BİLSEM’deki eğitim süresi boyunca bekleyen veliler için yeterli genişlikte, ısınma, havalandırma, aydınlatma gibi fiziki konfor koşullarına uygun, nicelik ve nitelikte çeşitlilik içeren oturma donatılarının yer aldığı, öğrenci çalışmalarının sergilendiği, çeşitli dergi, kitap gibi içeriklerin bulunduğu, yeme-içme imkanına sahip, dış mekân/bahçe ile ilişkili bir veli bekleme alanı tasarlanmalıdır. Bu alan; velilerin tanışması, ortak problemlerin tartışılması ve paylaşılması, yapılan işlerin görünür kılınması açısından da değer taşıyan bir mekândır.

Katılımcıların değindiği diğer eksiklik kütüphanedir. Kütüphaneler içeriğinde yalnızca dersleri destekleyen kaynaklar değil, çeşitli bilgi kaynakları buldurması, yaşam boyu öğrenmeyi desteklemesi ve okuma alışkanlığına katkı sağlaması gibi özellikleri ile eğitimin bir parçası niteliğindedir. Geleneksel kütüphaneler kaynakların daha çok kitaplardan oluştuğu, birer kitap deposu gibi faaliyet gösterirken, değişen teknoloji ile bilgi dijitalleşmiş, böylelikle kütüphaneler çeşitli sosyal etkinliklere ev sahipliği yapan, bireysel ve grup çalışmaları ile çeşitli araştırmalarına olanak sağlayan, toplum için sosyal ve kültürel değer taşıyan öğrenme merkezlerine dönüşmüştür (Schendel vd., 2013). Şensoy ve Sarı (2020) yeni nesil kütüphanelerin; koridor, okuma alanı ve kitap raflarından oluşan geleneksel kütüphanelerin aksine, kamusal-özel, sesli-sessiz alanların keskin sınırlarla oluşturulmadığı, çok fonksiyonlu, esnek, teknoloji erişimine sahip ve dijitalleşen mekanlara dönüştüğünü belirtmişlerdir.

Otopark katılımcıların değindiği son eksikliklerdir. Kurumun eğitim saatleri, velilerin çocuklarını özel araç ile BİLSEM'e bırakmaları veya BİLSEM'den çocuklarını almak üzere beklemeleri, özel araç ile kuruma erişim sağlayan öğretmen ve yöneticilerin varlığı bir otopark ihtiyacını doğurmaktadır. Bu alanın öğrencilerin güvenliği göz önüne alınarak, kurumun bahçesi dışında bir yerde olacak şekilde, öğretmen, veli ve yöneticilerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde ele alınması beklenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bilim ve Sanat Merkezleri'nin mevcut durumuna ilişkin yorumların elde edilmesi, istek ve beklentilerin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışma sonucunda söz konusu kurumların konumlandıkları yere, bina imajına/görüntüsüne ve fiziki donanımlarına ilişkin çeşitli öneriler elde edilmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezleri; kent içerisinde merkezi ve toplu taşıma duraklarının güzergahı üzerinde bulunmalı, kültür-sanat, spor etkinliklerine/yapılarına ve okul nüfusunun yoğun olarak ikamet ettiği eğitim alanlarına yakın, yoğun yaya veya araç trafiği içeren çeşitli gürültü kaynaklarından uzak, sakin, doğa ile iç içe, yeşil alanların yoğun olduğu alanlarda yer almalıdır. Veliler ve BİLSEM'lerde görevli öğretmenler için ayrı bir servis ve otopark alanına yer verilmeli, oluşturulan bu servis/otopark alanlarının çeşitli peyzaj elemanları ile sınırlandırılarak araç ve yaya sirkülasyonunun tanımlı bir biçimde ayrıştırılması beklenmektedir. Bu bağlamda söz konusu yapıların tekil olarak değil, yakın çevresindeki doğal ve yapay ortamlar ile birlikte ele alınması, çevresel verilerin yapı ile kuracağı ilişkinin analiz edilmesi ve bir eğitim yerleşkesi oluşturacak yapı adaları içerisinde yer alması önemli bir gerekliliktir.

BİLSEM binalarının dış görünüşlerinin; buldukları muhite değer katacak, modern, kullanıcıların merak, keşif ve keyif duygularını harekete geçirecek, içerisinde gerçekleşen bilim ve sanat etkinliklerinin cephe karakteri aracılığı ile dışarıdan da okunabileceği biçimde, renkli, dikkat çekici ve kendine has bir simge yapı şeklinde tasarlanması gerektiği görülmüştür. Bu simge yapı; üstün yetenekli olmayan çocukların da ziyaretine açık olmalı ve içerisinde gerçekleşen eylem ve üretimlerin halkla buluşturulması gerekmektedir.

Çalışmada kullanılan fiziki ortamlar kavramı, BİLSEM'deki öğrenme ortamları, ortak alanlar ve açık alanlar olmak üzere iç ve dış mekanların biçimsel, işlevsel ve donanımsal özelliklerini tanımlamaktadır. Bu bağlamda BİLSEM'lerin öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini dikkate alacak, merak duygusunu destekleyecek, öğrenci/çocuk merkezli bir bakış açısıyla ele alınması ve öğrenme eyleminin iç mekân-ortak alan-dış mekân akışkanlığı içerisinde organize edilmesi gerektiği görülmüştür. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin bahçesi kullanıcılar için önemli bir açık mekândır. Bahçe, kurumun bulunduğu alanı çevreleyen beton bir otopark alanı olmaktan ziyade, çocukların deney yapmalarına, ekip-biçmelerine, yaparak yaşayarak öğrenmelerine izin vererek öğrenme eyleminin dış mekânda da sürdüğü eğitime yardımcı bir öğrenme mekânı niteliğindedir. Ayrıca çocukların futbol, basketbol, egzersiz alanları, yürüyüş parkurları gibi çeşitli spor aktiviteleri ile fiziksel gelişimlerine, dinlenme, sohbet etme gibi eylemler ile sosyal gelişimlerine, oluşturulacak yeşil alanlar ile de ruhsal gelişimlerine katkı sağlayacak önemli bir alan olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmada atölye, sınıf, laboratuvar gibi öğrenme mekanlarının nitelik ve niceliğinin yetersiz olduğu anlaşılmış, mekân sayılarının ve boyutlarının ihtiyaca karşılık verdiği, şeffaf, esnek, estetik ve teknolojik donanımlara sahip öğrenme ortamlarına olan ihtiyaca vurgu yapılmıştır. BİLSEM öğretmenleri için önem teşkil eden mekanlardan birinin öğretmenler odası olduğu anlaşılmış, bu mekanların yalnızca öğretmenlerin dinlendikleri mekanlar değil, toplantı yapabilecekleri, bilgi alışverişinde bulunabilecekleri, veliler ile görüşmeler sağlayacakları çok işlevli mekanlar olarak ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kullanıcılar kurumların sahip olduğu kısıtlı yeme-içme olanaklarını eleştirmiş, kurumlarda yemekhane gibi oluşumlara ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Ancak bu mümkün değil ise kantinin içerik yönünden zenginleştirilmesi, masa ve oturma donatılarının artırılması ve kantinin kurum içerisinde herkesin kolaylıkla erişebileceği ve ziyaretçilerin de bekleme yapabileceği noktalarda yer alması gerektiği anlaşılmıştır.

Teknolojinin tüm mekanlara ve derslere entegre edilmesi BİLSEM'ler için önemli bir parametredir. Farklı yaş gruplarına uygun, zengin bir içeriğe sahip, çeşitli oturma donatılarının yer aldığı, internet erişiminin sağlandığı kütüphaneler, tekil veya ekip çalışmalarına izin veren koridorlar, sınıflar, oturma/çalışma alanları, sahneler, amfiler, oyun alanları gibi farklı öğrenme ortamları öğrencilerin yalnızca öğrenmesinde değil, sosyalleşmesinde, hareket etmesinde, bulunduğu ortama ilişkin aidiyet duygusu geliştirmesinde de yardımcı mimari girişimlerdir. Bunlara ek olarak yeterli sayıda ve çeşitlilikte oturma donatısına ve internet bağlantısına sahip, beklerken oyalanabilecek kitaplık, bilgisayar gibi materyallerin yer aldığı, kütüphane ve kantin gibi alanlara yakın, bahçe ile de ilişki kurabilecek veli bekleme alanları da kullanıcıların ihtiyaç duyduğu alanlardan biridir.

Görülen odur ki; Bilim ve Sanat Merkezleri bireylerin sahip olduğu üstün yetenekleri geliştirmek için eğitim-öğretim faaliyetlerine çatı olmaktan ziyade, söz konusu bireylerin, eğitimcilerin ve ebeveynlerinin bir araya geldiği, ortak ihtiyaçları ve/veya problemleri paylaştıkları, sosyalleştikleri, kendileri gibi olanlarla tanıştıkları bir sosyal merkez niteliğindedir. Bu sosyal merkez yalnızca üstün yetenekli tanısı almış çocukları ve ebeveynlerini değil, kentli için de önemli bir simge yapı olarak kabul edilmeli, içerisinde gerçekleşen eylemler, projeler, üretimler halk tarafından görünür ve fark edilir kılınmalıdır.

Üstün yetenekli bireyler ve onların eğitimi küreselleşen ve beyin gücünün öneminin arttığı 21.yüzyılda stratejik önem taşımakta, içinde bulunulan yüzyılın değerli bir gücü kabul edilmektedir. Mekân ve eğitim arasındaki güçlü ilişki ise bu noktada devreye girmekte; eğitimin etkisini ve verimliliğini değiştirebilmektedir. Bu nedenle üstün yetenekli bireylerin eğitimi için kurulmuş bu yapıların özenle tasarlanması ve hedeflenen amaçlar doğrultusunda kullanıcıların ihtiyaçlarına, eğitim yöntemine ve kullanıcı profiline uygun yeterli fiziki altyapı ve donanımla 21. yüzyıla yakışır bir biçimde organize edilmesinin gerekliliği aşikardır.

Kaynakça

- Bayram, Z.Y. (2019). Eğitim Alanı ve Yer Seçimi İlkeleri. S.A. Şensoy (Yay. Haz.) *Eğitim Yapıları ve Tasarımı* içinde (s.222-240). (Ed. Selda Al Şensoy). PEGEM Akademi, Ankara.
- Baysal, A. (2012). *Beslenme*, (15. bs.). Hatiboğlu Yayınevi, Ankara
- Blair, D. (2009) The child in the garden: an evaluative review of the benefits of school gardening. *The Journal of Environmental Education*. 40 (2), 15-38.
- Bulut, S. ve Taylı, A. (2006). Cumhuriyet Dönemi Üstün Yetenekliler Eğitim Politikası. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (12), 33-40.
- Bradley, L.K. (1995) Tierra Buena, the creation of urban wildlife habitat in an elementary school in the inner city. *Children's Environments*, 12 (2), 102-110.
- Bronzaft, A. L. ve McCarthy, D. P. (1975). The Effects of Elevated Train Noise on Reading Ability. *Environment and Behavior*, 7(6), 517-527.
- Çalık, T., Özbay, Y., Özer, A., Kurt, T., vd. (2009). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Zorbalık Statülerinin Okul İklimi, Sosyosyal Davranışlar, Temel İhtiyaçlar ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 60(60), 555-576.
- Çetiner, A. (1979). Şehir Planlamasında Çalışma Yöntemleri ve İfade Teknikleri. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi.
- Çitil, M. (2018). Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının değerlendirilmesi, *Milli Eğitim*, Özel Sayı.
- Çınar, C., Çizmeci, F., Akdemir, Z. (2007). 8 yıllık temel eğitim okullarında müfredatın gerektirdiği mekân standartlarının İstanbul okulları üzerinden analizi. *Megaron*, 2 (4), 188-203.
- Dowdell, K., Gray, T. ve Malone, K. (2011). Nature and its influence on children’s outdoor play. *Australian Journal of Outdoor Education*, 15(2), 24-35.
- Dönmez, B. (2004). Sosyal sistem olarak sınıf ve sınıfın iklimi. M. Şişman ve S. Turan (Yay. Haz.) *Sınıf yönetimi* içinde (s.45-60) Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Dönmez, N.B. (2017). Üstün ve özel yetenekli çocuklar ve eğitimleri. N. Baykoç (Yay. Haz.) *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim* içinde (361-386) Eğiten Kitap, Ankara.
- Duran-Narucki, V. (2008). School building condition, school attendance and academic achievement in New York City public schools: A mediation model. *Journal of Environmental Psychology*, 28, 278-286.
- Edwards, Nicole C., 2006, "School Facilities and Student Achievement: Student Perspectives on the Connection Between the Urban Learning Environment and Student Motivation and Performance", Ohio Devlet Üniversitesi Felsefe Bölümü, yayımlanmamış doktora tezi, Ohio.
- Fjørtoft, I. (2001). The natural environment as a playground for children: the impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early Childhood Education Journal*, 29 (2), 111-117.
- Göçmen, N.M. (2020). *İlkokulda gürültü kirliliğinin düzeyi, etkileri ve kontrol edilmesine yönelik yapılan çalışmaların değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, Ankara.
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning, A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge, New York.
- Izadpanah, S. ve Alavi, M. (2016). The perception of EFL high school students in using of computer technology in the process of learning: merits and demerits. *Advances in Language and Literary Studies* 7(3), 146-156.
- İnal, S. ve Canbulat N. (2013). Çocukluk çağı obezitesine genel bakış. *Güncel Pediatri*, 11, 27-30.
- Karabey, H. (2009). *Eğitim yapıları: geleceğin okullarını planlamak ve tasarlamak çağdaş yaklaşımlar ilkeler*. Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- MacMahon, D. J. (1990). The psychological basic of exercise and the treatment of delinquent adolescents. *Sports Medicine*, 9 (6), 344-351.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (2), 2774-2795.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (2), 2774-2795.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Marland, S.P., 1971. Education of the Gifted and Talented, Report to Congress, U.S. Government Printing Office, Washington, DC.
- Malone, K., ve Tranter, P. (2003). Children's Environmental Learning and the Use, Design and Management of Schoolgrounds, *Children, Youth and Environments*, S.13 (2), 87- 137.
- MEB. (2024). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*.
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_BİLSEM_yonergesi.pdf adresinden erişildi.
- Miles, M, B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2. ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Murphy, S., Buckle, P. ve Stubbs, D. (2004). Classroom posture and self-reported back and neck pain in schoolchildren. *Appl Ergon*, 35(2), 113-120. doi: 10.1016/j.apergo.2004.01.001.
- Oblinger, D. (2005). Leading the transition from classrooms to learning spaces. *Educause Quarterly*, 1, 14-18.
- Orhan, R. (2019). Çocuk gelişiminde fiziksel aktivite ve sporun önemi, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9,1, 157-176.
- Park, S.H. (2006). *Randomized clinical trials evaluating therapeutic influences of ornamental indoor plants in hospital rooms on health outcomes of patients recovering from surgery*. Yayınlanmamış doktora tezi, Kansas State University, Manhattan, Kansas.
- Schendel, E., Garrison, J.A., Johnson, P., ve Van Orsdel, L. (2013). Making Noise in the Library: Designing a Student Learning Environment to Support a Liberal Education. *Cases on Higher Education Spaces: Innovation, Collaboration, and Technology* içinde. (s.290-312). Books and Contributions to Books.
- Shapiro, S. (2000). Revisiting the teachers' lounge: Reflections on emotional experience and teacher identity. *Teaching and Teacher Education*, 26 (2010), 616-621.
- Şensoy, S.A. ve Sarı, R.M. (2020). Yeni nesil akademik kütüphane kavramı ve mimariye yansımaları, *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(3), 285-310.
- Türk, S.A. (2019). Eğitim mekanlarının sosyal gücü üzerine. S.A. Şensoy (Yay. Haz.) *Eğitim Yapıları ve Tasarımı* içinde (473-494). (Ed. Selda Al Şensoy). Ankara: PEGEM Akademi.
- Ulrich, R.S. (1984). View through a window may influence recovery from surgery. *Science*, 224 (4647), 420-421.
- Yalçın, U. ve Balcı, V. (2013). 7-14 yaş arası çocuklarda spora katılımdan sonra okul başarılarında, fiziksel ve sosyal davranışlarında oluşan değişimlerin incelenmesi. *Sportmetre: Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11 (1), 27-33.
- Yıldız, E. ve Çetin, Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 5 (2), 54-66.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi, s.189.
- Yin, R.K. (2002). Case study research, design and methods (2nd Edn.). Newbury Park: SAGE.